

WAARNEMINGEN UIT HET KUSTGEBIED

Ganzen in Noord-Groningen in het winterseizoen 1970-71

Door C. P. Sikkema

In dit seizoen werd min of meer regelmatig waargenomen in het deel van het kustgebied van Noord-Groningen dat is gelegen in de gemeenten Baflo, Warffum, Usquert, Uithuizen en Uithuizermeeden.

Het weer.

De winter was overwegend zacht, met uitzondering van een vorstperiode ongeveer van 23 december 1970 tot 6 januari 1971. Er werden in deze tijd minimumtemperaturen tot -15° bereikt en er viel een sneeuwlaag van ca. 10 cm dikte (plaatselijk 15 cm).

Concentraties in bepaalde gebieden. Aanzienlijke ganzenconcentraties over langere perioden kwamen voor op de buitendijkse kwelder van de Noordpolder, westelijk van Noordpolderzijl, in de gemeenten Baflo en Warffum (Branta-soorten, vooral brandgans) en binnendijks in de Emmapolder en Eemspolder in de gemeenten Uithuizermeeden en Uithuizen (Anser-soorten, vooral rietgans).

Wij bespreken hierna de soorten afzonderlijk.

Grauwe gans.

Evenals in andere jaren werd de grauwe gans slechts incidenteel in de trek tijd aan de grond waargenomen:

18-10-1970 en 31-10-1970: 15 ex. in de Lauwerpolder (gemeente Usquert),
21-11-1970: 5 ex. op de kwelder van de Noordpolder, 19-1-1971, 14-2-1971
en 20-2-1971: 4, 5 en 5 ex. in de Emmapolder bij rietganzen.

4-4-1971: 8 ex. in de Emmapolder.

Vermeldenswaard is verder dat wij op 5-7-1971 30 ex. zagen overvliegen in de omgeving van Oudeschip (gem. Uithuizermeeden) van west naar oost. Mogelijk betrof het hier een groep van de in de omgeving van Gaasterland (zuid-west Friesland) ruiende grauwe ganzen. Interessant is in dit verband ook een melding die Dr. Fop. I. Brouwer kreeg uit Veendam, van plm.60 (grauwe?) ganzen die aldaar eind juli 1971 overvlogen van zuid-west naar noord-oost.

Kolganzen.

In de Emmapolder en de Eemspolder werden regelmatig groepen kolganzen waargenomen bij de daar fouragerende rietganzen. De aantallen zijn vermeld bij de rietganzen. Slechts eenmaal zagen wij elders kolganzen, nl. op 5-12-1970 19 ex. op de kwelder van de Noordpolder, waarbij 12 juv. en 7 ad.

Rietganzen.

Evenals in de winter 1969-70 werden rietganzen pas gezien na de inval van vorst met sneeuw omstreeks 23 december 1970. Terwijl op 24 december 1970 bij lichte vorst en dun sneeuwdek in het gehele gebied nog geen rietganzen werden waargenomen, bevonden zich op 9 januari 1971 300 ex. in de Emmapolder. Na sterke dooi op 7 januari 1971 en 8 januari 1971 was de

sneeuw toen reeds vrijwel verdwenen. Hoewel daarna geen vorst of sneeuw van betekenis meer is voorgekomen verbleven er tot eind februari rietganzen in dit gebied. Op 27 februari 1971 waren de rietganzen verdwenen op 1 ex. na dat wellicht niet geheel fit was. Opvallend is dat zich evenals in de voorafgaande winter bij de rietganzen kleinere aantallen van andere soorten aansloten. De waargenomen aantallen zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Emmapolder en Eemspolder. (gem. Uithuizen, Uithuizermeeden).

	Grauwe gans	Kolgans	Rietgans	Brandgans	Canadese gans
24-12-1970	—	19	—	—	—
9- 1-1971	—	18	300	31	2
19- 1-1971	—	30	400	—	—
30- 1-1971	—	150	250	—	—
6- 2-1971	—	25	250	—	—
14- 2-1971	5	36	120	—	—
20- 2-1971	5	20	100	—	—
27- 2-1971	—	—	11	—	—

In tegenstelling tot de voorafgaande winter, die veel langduriger vorst en sneeuw bracht, werden meet westelijk dan het gebied Emmapolder-Eemspolder slechts zeer weinig rietganzen waargenomen. Slechts 5 ex. op 9-1-'71 in de Noordpolder en 6 ex. op 19-1-'71 op binnendijs land achter Westernieland, gemeente Baflo. In het laatstgenoemde gebied kwamen in de voorafgaande winter grotere aantallen voor. Ook op een binnendijs perceel in de gemeente 't Zandt waar in de winter 1969-'70 regelmatig rietganzen fourageerden werden eenmaal weer 50 ex. gezien. Blijkbaar keerden dezelfde ganzen hier terug.

De waargenomen rietganzen bleken evenals in het voorafgaande jaar voornamelijk te behoren tot het ras *Anser f. fabalis* of tot mengpopulaties tussen *Anser f. fabalis* en *Anser f. rossicus*. Eenmaal werd een uitgesproken *Anser f. rossicus*-type gezien met een zeer hoge korte zwarte snavel waarop slechts een klein geel vlekje te zien was.

Er werd hoofdzakelijk gefourageerd op wintergraan dat deze winter als gevolg van gunstige weersomstandigheden in overvloed aanwezig was, in tegenstelling met de voorafgaande winter. De ganzen zochten hun voedsel toen voornamelijk op gras- en aardappelland.

Een geheel apart staande waarneming van rietganzen werd gedaan door G. Meeuwisse die op 5-4-1971 ca 180 ex. zag op een plaat in de Waddenzee langs de vaargeul naar Noordpolderzijl (gem. Usquert). Op dezelfde plaat zag Meeuwisse op 19-4-1970 500-1000 rietganzen. Gezien de tijd van waarneming moet het hier om een geheel andere rietganzenpopulatie gaan, als waarvan in dit rapport sprake is.

Brandgans

Op de buitendijkse kwelder van de Noordpolder westelijk van Noordpolderzijl, in de gemeente Warffum en Baflo werden de volgende aantallen brandganzen waargenomen:

21-11-1970: 14 ex.; 5-12-1970 150 ex.; 12-12-1970: 30 ex.; 29-1-1971: 3000 ex.; 7-2-1971: 3500 ex.; 12-2-1971: 600 ex.. Op 20-2-1971 en daarna werden hier geen brandganzen meer gezien. Dergelijke grote aantallen brandganzen werden door ons — en ook door omwonenden — nog niet eerder op deze kwelder waargenomen. De hoge kwelder is vrij uitgestrekt en breed, en als zodanig een geschikt voedselterrein voor brandganzen. Een nadeel is de vrij geïsoleerde ligging. De dichtstbijzijnde hoge kwelder is ca. 7 km meer westelijk gelegen achter de Negenboerenpolder (gem. Eenrum en Kloosterburen). Verstoring is daardoor voor de ganzen extra ongunstig. Blijkbaar hadden de brandganzen er niettemin behoefte aan om later in de winter hun hoofdvoedselgebied rond de voormalige Lauwerszee en op de aansluitende, westelijk gelegen kwelders van Noord-Groningen in oostelijke richting uit te breiden.

Voor het overige werden brandganzen alleen incidenteel gezien in kleine groepjes bij de rietganzen in de Emmapolder en Eemspolder: 31 ex. op 9-1-1971 en 40 ex. op 17-1-1971. Zij fourageerden hier evenals de rietganzen op wintergraan en ook op (zoet) grasland.

Rotgans

De meeste rotganzen werden waargenomen op de eerder genoemde kwelder achter de Noordpolder:

21-11-1970: 45 ex.; 5-12-1970: 40 ex.; 12-2-1971: 7 ex.; 27-2-1971: 45 ex.; 27-3-1971: 150 ex.; 9-4-1971: 90 ex.; 17-4-1971: 95 ex.; 25-4-1971: 250 ex.

De rotgans is in ons gebied voornamelijk doortrekker en wordt hier omstreeks midwinter zelden waargenomen. Dit was des te minder het geval toen in deze tijd een vorstperiode optrad. Zoals gewoonlijk waren de aantallen in het voorjaar belangrijk hoger dan in het najaar.

Kleinere aantallen rotganzen werden af en toe gezien op de oostelijker gelegen buitendijkse gronden achter de Lauwerpolder (gem. Usquert en Uithuizen):

18-10-1970: 13 ex.; 13-12-1970: 25 ex.; 27-2-1971: 22 ex.; 27-3-1971: 6 ex.; 14-3-1971: 15 ex.; 25-4-1971: 20 ex.

Op 1-5-1971 werden door ons in geen van beide genoemde gebieden meer rotganzen waargenomen.

Wij vermelden nog dat op 5-12-1970 bij een groep van 28 rotganzen op de Noordpolderkwelder 17 juv. en 11 ad. waren en bij een groep van 11 ex. 5 juv. en 6 ad. Aldus bedroeg in totaal het aantal jonge vogels bij een groep van 39 rotganzen 22, d.i. 56 %.

Canadese gans

Tweemaal werden Canadese ganzen waargenomen, n.l. op 9-1-1971 en 18-1-1971, telkens 2 ex. (vermoedelijk dezelfde) in de Emmapolder in de omgeving van de daar verblijvende rietganzen.

Dit rapport is een vervolg op de in 1970 verschenen rapporten getiteld: „Rietganzen in Noord-Groningen in de winter 1969-'70” en „Branta-soorten aan de Groninger Noordkust”.

• Dr. C. P. Sikkema, Gerard Doustraat 87, Groningen